॥ तैत्तिरीय संहिता॥

॥तृतीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे तृतीयः प्रश्नः॥

देवस्यं त्वा सिवृतुः प्रस्वेंऽिश्वनोंबाहुभ्यां पूष्णो हस्तांभ्यामाद्देऽभ्रिरिस् नारिरिस् परितिखित् रक्षः परितिखिता अरातय इदम्हर रक्षसो ग्रीवा अपि कृन्तामि योंऽस्मान् द्वेष्टि यं चं वयं द्विष्म इदमंस्य ग्रीवा अपि कृन्तामि कृन्तामि दिवे त्वाऽन्तरिक्षाय त्वा पृथिव्ये त्वा शुन्धंतां लोकः पितृषदेनो यवोऽसि यवयास्मद्वेषः॥१॥

यवयारांतीः पितृणाः सदंनम्स्युद्दिव स्तभाना-ऽन्तिरिक्षं पृण पृथिवीं द हे द्युतानस्त्वां मारुतो मिनोतु मित्रावरुणयोर्ध्रुवेण धर्मणा ब्रह्मविनं त्वा क्षत्रविन स् सुप्रजाविन र रायस्पोषविनं पर्यूहािम् ब्रह्मं द ह क्षत्रं द ह प्रजां द ह रायस्पोषं द ह घृतेनं द्यावापृथिवी आ पृणेथािमन्द्रस्य सदोऽिस विश्वजनस्य छाया पिरं त्वा गिर्वणो गिरं इमा भवन्तु विश्वतो वृद्धायुमनु वृद्धयो जुष्टां भवन्तु जुष्टंय इन्द्रस्य स्यूर्सीन्द्रंस्य ध्रुवमंस्यैन्द्रम्सीन्द्रांय त्वा॥२॥

द्वेषं इमा अष्टादंश च॥१॥॥———[१]

रक्षोहणीं वलगृहनीं वैष्णुवान्खंनामीदमृहं तं वंलगमुद्धंपामि यं नेः समानो यमसंमानो निच्खानेदमेनमधंरं करोमि यो नेः समानो योऽसंमानोऽरातीयति गायत्रेण छन्दसाऽवंबाढो वलगः किमत्रं भुद्रं तन्नौ सह विराडंसि सपत्रहा सम्राडंसि भ्रातृव्यहा स्वराडंस्यभिमातिहा विश्वाराडंसि विश्वांसां नाष्ट्राणा है हन्ता॥३॥

रक्षोहणीं वलगृहनः प्रोक्षांमि वैष्णवान् रक्षोहणीं वलगृहनोऽवं नयामि वैष्णवान् यवोऽसि यवयास्मद्वेषों यवयाराती रक्षोहणों वलगृहनोऽवं स्तृणामि वैष्णवान् रक्षोहणों वलगृहनोऽभि जुंहोमि वैष्णवान् रक्षोहणों वलगृहनोऽभि जुंहोमि वैष्णवान् रक्षोहणों वलगृहनौ पर्यूहामि वैष्णवी रक्षोहणों वलगृहनौ पर्यूहामि वैष्णवी रक्षोहणों वलगृहनौ परि स्तृणामि वैष्णवी रक्षोहणों वलगृहनौ विष्णवी बृहन्नसि बृहद्भावा बृहतीमिन्द्रांय वार्चं वद॥४॥

हुन्तेन्द्रांय द्वे चं॥२॥॥———[२]

विभूरंसि प्रवाहंणो वहिंरसि हव्यवाहंनः श्वात्रों-ऽसि प्रचेतास्तुथोऽसि विश्ववेदा उशिगंसि कविरङ्घांरिरसि बम्भांरिरवस्युरसि दुवंस्वाञ्छुन्थ्यूरंसि मार्जालीयः सम्राडंसि कृशानुः परिषद्योऽसि पवंमानः प्रतक्कांऽसि नभंस्वानसंमृष्टो-ऽसि हव्यसूदं ऋतधांमाऽसि सुवंज्योतिर्ब्रह्मंज्योतिरसि सुवंधामाऽजौऽस्येकपादहिंरसि बुधियो रौद्रेणानींकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिश्सीः॥५॥

अनींकेनाष्टौ चं॥३॥॥——[३]

त्वर सोम तनूकृद्धो द्वेषौँभ्योऽन्यकृतेभ्य उरु युन्तासि वरूथ्य स्वाहां जुषाणो अप्तराज्यंस्य वेतु स्वाहाऽयं नो अग्निर्वरिवः कृणोत्वयं मृधः पुर एतु प्रभिन्दन्न। अयर शत्रूं अयतु जहंषाणो ऽयं वाजं जयतु वाजंसातौ॥ उरु विष्णो वि क्रमस्वोरु क्षयाय नः कृधि। घृतं घृतयोने पिब प्रप्रं युज्ञपंतिं तिर॥ सोमो जिगाति गातुविद्॥६॥

देवानांमेति निष्कृतमृतस्य योनिमासद्मिदित्याः सदो-ऽस्यदित्याः सद् आ सींदैष वो देव सवितः सोमस्तः रक्षध्वं मा वो दभदेतत् त्वः सोम देवो देवानुपांगा इदमृहं मंनुष्यों मनुष्यांन्थ्सह प्रजयां सह रायस्पोषेण नमों देवेभ्यः स्वधा पितृभ्यं इदमहं निर्वरुणस्य पाशात् सुवंर्भि॥७॥

वि ख्येषं वैश्वान्रं ज्योतिरग्ने व्रतपते त्वं व्रतानों व्रतपितरिस् या ममं तन्स्त्वय्यभूदिय सा मिय या तवं तन्स्य्यभूदेषा सा त्वियं यथायथं नौ व्रतपते व्रतिनौर्वतानिं॥८॥

गातुविद्भ्येकंत्रि ४शच॥४॥॥————[४]

अत्यन्यानगां नान्यानुपांगामुर्वाक्ता परैरविदं प्रोऽवंरैस्तं त्वां जुषे वैष्णुवं देवयुज्याये देवस्त्वां सिवृता मध्यां-ऽनुक्कोषंधे त्रायस्वैन् स्वधिते मैन रेहिरसीर्दिवमग्रेण मा लेखीरन्तिरक्षां मध्येन मा हिर्साः पृथिव्या सं भेव वनस्पते शृतवंल्शो वि रोह सहस्रंवल्शा वि वयर रुहेम् यं त्वाऽय स्वधितिस्तेतिजानः प्रणिनायं महते सौभगायाऽच्छिन्नो रायः सुवीरः॥९॥

यं दर्श च॥५॥॥————[५]

पृथिव्यै त्वाऽन्तरिक्षाय त्वा दिवे त्वा शुन्धंतां लोकः पितृषदेनो यवोऽसि यवयास्मद् द्वेषो यवयारांतीः पितृणाः सदंनमिस स्वावेशों ऽस्यग्रेगा नेतृणां वन्स्पतिरिधं त्वा स्थास्यति तस्यं वित्ताद्देवस्त्वां सिवृता मध्वां ऽनक्तु सुपिप्पृलाभ्यस्त्वौषंधीभ्य उद्दिव हं स्तभानान्तिरक्षं पृण पृथिवीमुपंरेण दृश्हृ ते ते धामां न्युश्मिस॥१०॥

ग्मध्ये गावो यत्र भूरिशङ्गा अयासंः। अत्राह् तदुंरुगायस्य विष्णोः पर्मं प्दमवं भाति भूरैः॥ विष्णोः कर्माणि पश्यत् यतौ व्रतानि पस्पशे। इन्द्रंस्य युज्यः सखाँ॥ तद्विष्णोः पर्मं प्दश् सदो पश्यन्ति सूर्यः। दिवीव चक्षुरातंतम्॥ ब्रह्मवनिं त्वा क्षत्रवनिश्ं सुप्रजावनिश्ं रायस्पोषविनं पर्यूहामि ब्रह्मं दश्ह क्षत्रं दश्ह प्रजां दश्ह रायस्पोषं दश्ह परिवीरिस् परि त्वा दैवीविशौ व्ययन्तां परीमश्रायस्पोषो यजमानं मनुष्यां अन्तरिक्षस्य त्वा सानाववं गूहामि॥११॥

उ्ष्म्सी पोष्मेकात्रविरेश्विश्वीहाण——[६] इषे त्वोप्वीर्स्युपों देवान्दैवीविशः प्रागुर्वहीरुशिजो बृहंस्पते धारया वसूनि ह्व्या ते स्वदन्तां देवं त्वष्ट्वंसुं रण्व रेवंती रमध्वमुग्नेर्जनित्रमिस् वृषंणौ स्थ उर्वश्यस्यायुरंसि पुरूरवां घृतेनाक्ते वृषंणं दधाथां गायत्रं छन्दोऽनु प्र जांयस्व त्रैष्टुंभं जागेतं छन्दोऽनु प्रजायस्व भवंतं॥१२॥

नः समंनसौ समोकसावरेपसौं। मा यज्ञ हि सिष्टं मा यज्ञ ति ति सिष्टं मा यज्ञ पितिं जातवेदसौ शिवौ भंवतम् च नः॥ अग्नावृग्निश्चरित् प्रविष्टं ऋषींणां पुत्रो अधिराज एषः। स्वाहाकृत्य ब्रह्मणा ते जुहोमि मा देवानां मिथुयाकंभीगुधेयम्॥१३॥

भवंतुमेकंत्रि १ शच ॥ ७॥ ॥ 🗕 💮 🔰

आ दंद ऋतस्यं त्वा देवहिवः पाशेनाऽऽरंभे धर्षा मानुषानुद्धस्त्वौषंधीभ्यः प्रोक्षांम्यपां पेरुरंसि स्वात्तं चित् सदेव ह्व्यमापों देवीः स्वदंतेन सं ते प्राणो वायुनां गच्छता सं यजंत्रैरङ्गांनि सं यज्ञपंतिराशिषां घृतेनाकौ पशुं त्रायेथा रेवंतीर्य्ज्ञपंतिं प्रियधाऽऽविंशतोरों अन्तरिक्ष सजुर्देवेनं॥१४॥

वातेनाऽस्य ह्विष्रस्मनां यज् समस्य तनुवां भव वर्षीयो वर्षीयसि यज्ञे यज्ञपंतिं धाः पृथिव्याः सम्पृचेः पाहि नमस्त आतानाऽनवां प्रेहिं घृतस्यं कुल्यामनं सह प्रजयां सह रायस्पोषेणाऽऽपों देवीः शुद्धायुवः शुद्धा यूयं देवाः ऊड्ढूः शुद्धा व्यं परिविष्टाः परिवेष्टारों वो भूयास्म॥१५॥ देवेन चतुंश्चत्वारि १शच॥८॥॥

वाक्त आ प्यांयतां प्राणस्त आ प्यांयतां चक्षुंस्त आ प्यांयता ॥ श्रोत्रं त आ प्यांयतां या ते प्राणाञ्छुग्ज्गाम् या चक्षुर्या श्रोत्रं यत् ते कूरं यदास्थितं तत् त आ प्यांयतां तत् तं पुतेनं शुन्थतां नाभिंस्त आ प्यांयतां पायुस्त आ प्यांयता ॥ शुद्धाश्चरित्राः शमुद्धः॥ १६॥

शमोषंधीभ्यः शं पृथिव्यै शमहौंभ्यामोषंधे त्रायंस्वैन्ड् स्विधते मैन रहि स्ती रक्षंसां भागों ऽसीदमहर रक्षों ऽधमं तमों नयामि यों ऽस्मान् द्वेष्टि यं च व्यं द्विष्म इदमेनमध्मं तमों नयामीषे त्वां घृतेनं द्यावापृथिवी प्रोण्विधामिष्ठिंन्रो रायंः सुवीरं उर्वन्तिरक्षिमिन्विहि वायो वीहिं स्तोकाना्ड् स्वाहोध्वनेभसं मारुतं गेच्छतम्॥१७॥

अ्द्रो वीह् पर्श्वं च॥९॥॥———[९]

सं ते मनसा मनः सं प्राणेनं प्राणो जुष्टं देवेभ्यों ह्व्यं घृतवृत् स्वाहैन्द्रः प्राणो अङ्गंअङ्गे नि देंध्यदैन्द्रोंऽपानो अङ्गेअङ्गे वि बोभुवद्देवं त्वष्ट्रभूरिं ते स॰संमेतु विष्रंरूपा यत् सलंक्ष्माणो भवंथ देवत्रा यन्तमवंसे सखायोऽनुं तृतीयः प्रश्नः

त्वा माता पितरों मदन्तु श्रीरंस्यग्निस्त्वां श्रीणात्वापः समेरिणन्वातंस्य॥१८॥

त्वा ध्रज्यै पूष्णो रङ्ह्यां अपामोषंधीना रे रोहिंष्यै घृतं घृतपावानः पिबत् वसां वसापावानः पिबतान्तिरक्षस्य ह्विरस् स्वाहां त्वाऽन्तिरक्षाय दिशः प्रदिशं आदिशों विदिशं उद्दिशः स्वाहां दिग्भ्यो नमों दिग्भ्यः॥१९॥

समुद्रं गंच्छु स्वाहाऽन्तिरक्षं गच्छु स्वाहां देव सिवृतारं गच्छु स्वाहांऽहोरात्रे गंच्छु स्वाहां मित्रावरुंणौ गच्छु स्वाहां सोमं गच्छु स्वाहां युज्ञं गंच्छु स्वाहा छन्दा सि गच्छु स्वाहा द्यावांपृथिवी गंच्छु स्वाहा नभो दिव्यं गंच्छु स्वाहा-ऽग्निः वैश्वान्रं गंच्छु स्वाहाऽज्ञ्यस्त्वौषंधीभ्यो मनो मे हार्दि यच्छ तुनूं त्वचं पुत्रं नप्तांरमशीय शुगंसि तम्भि शोच यौ-ऽस्मान् द्वेष्टि यं च व्यं द्विष्मो धाम्नोधाम्नो राजित्रतो वरुण नो मुश्च यदापो अघ्निया वरुणेति शपांमहे ततो वरुण नो मुश्च॥२०॥

हविष्मंतीश्चतुंस्रि १शत्॥12॥॥

असि षड्विश्वतिश्व॥11॥॥———[११] हिविष्मतिरिमा आपो हिविष्मान् देवो अध्वरो हिविष्मा ॥

हावष्मतार्मा आपा हावष्मान् द्वा अध्वरा हावष्माः आपा विवासति ह्विष्माः अस्तु सूर्यः॥ अग्नेर्वो- ऽपंत्रगृहस्य सदेसि सादयामि सुम्नायं सुम्निनीः सुम्ने मां धत्तेन्द्राग्नियोर्गग्धेयौः स्थ मित्रावरुणयोर्भाग्धेयौः स्थ विश्वेषां देवानां भागधेयौः स्थ यज्ञे जांगृत॥२१॥

हृदे त्वा मनंसे त्वा दिवे त्वा सूर्याय त्वोर्ध्वमिममध्वरं कृधि दिवि देवेषु होत्रां यच्छ सोमं राजन्नेह्यवं रोह मा भेमी सं

विंक्था मा त्वां हिश्सिषं प्रजास्त्वमुपावंरोह प्रजास्त्वामुपावं रोहन्तु शृणोत्वग्निः समिधा हवंं मे शृण्वन्त्वापों धिषणांश्च देवीः। शृणोतं ग्रावाणो विदुषो नु॥२२॥

यज्ञ १ शृणोत्तं देवः संविता हवं मे। देवीरापो अपां नपाद्य ऊर्मिर्हंविष्यं इन्द्रियावानम्दिन्तंमस्तं देवेभ्यों देवत्रा धेत्त शुक्त श्रुंक्रपेभ्यो येषां भागः स्थ स्वाहा कार्षिर्स्यपापां मृध्र संमुद्रस्य वोक्षित्या उन्नये। यमग्ने पृत्सु मर्त्यमावो वाजेषु यं जुनाः। स यन्ता शश्वंतीरिषः॥ (1)॥२३॥ त्वमंग्रे रुद्रो असुरो महो दिवस्त्व शर्धी मारुतं पृक्ष

ईशिषे। त्वं वातैंररुणैर्यासि शङ्गयस्त्वं पूषा विंधतः पांसि नु त्मनां॥ आ वो राजांनमध्वरस्ये रुद्र होतांर सत्ययज १ रोदंस्योः। अग्निं पुरा तंनयित्रोर्चित्ताद्धिरंण्यरूपमवंसे कृणुध्वम्॥ अग्निर्होता निषंसादा यजीयानुपस्थं मातुः सुरभावुं लोके। युवां कविः पुरुनिष्ठः॥२४॥

ऋतावां धर्ता कृष्टीनामुत मध्यं इद्धः॥ साध्वीमंकर्देववीतिं नो अद्य यज्ञस्यं जिह्वामंविदाम् गुह्याम्। स आयुरागाँथ्सुर्भिर्वस भद्रामंकर्देवहंतिं नो अद्या अर्ऋन्ददग्निः स्तनयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिंहद्वीरुधंः समञ्जन्। सद्यो जंज्ञानो विहीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः॥ त्वे वस्नि पुर्वणीक॥२५॥

होतर्दोषा वस्तोरेरिरे यज्ञियांसः। क्षामेव विश्वा भुवंनानि विश्वाः सुक्षितयः पृथंक्। अग्ने कामांय येमिरे॥ अश्याम तं काममभे तवोत्यंश्यामं र्यि रियवः सुवीरम्। अश्याम

वाजंम्भि वाजयंन्तोऽश्यामं द्युम्नमंजराजरं ते॥ श्रेष्ठं यविष्ठ भारताग्ने द्युमन्तुमाभंर।॥२६॥

वसो पुरुस्पृह र र्यिम्॥ स श्वितानस्तेन्यत् रोचन्स्था अजरेभिर्नानदद्भिर्यविष्ठः। यः पांवकः पुरुतमः पुरूणि पृथून्यग्निरेनुयाति भवन्नं॥ आयुष्टे विश्वतो दधद्यम्ग्निवरेण्यः। पुनस्ते प्राण आयंति परा यक्ष्मरं सुवामि ते॥ आयुर्दा अंग्ने ह्विषो जुषाणो घृतप्रंतीको घृतयोनिरेधि। घृतं पीत्वा मधु चारु गव्यं पितेवं पुत्रम्भि॥२७॥

रक्षतादिमम्॥ तस्मै ते प्रतिहर्यते जातंवेदो विचंर्षणे। अग्ने जनांमि सुष्टुतिम्॥ दिवस्परि प्रथमं जंज्ञे अग्निरस्मद् द्वितीयं परि जातवेदाः। तृतीयंमप्स नृमणा अजंस्रमिन्धांन एनं जरते स्वाधीः॥ शुचिः पावक वन्द्योऽग्ने बृहद्वि रोचसे। त्वं घृतेभिराहुंतः॥ दृशानो रुका उर्व्या व्यंद्यौद् दुर्मर्षमायुः श्रिये रुचानः। अग्निरमृतों अभवद्वयोंभिः॥२८॥

यदेनं द्यौरजनयत्सुरेताः॥ आ यदिषे नृपितं तेज् आन्द्भुचि रेतो निषिक्तं द्यौर्भीकें। अग्निः शर्धमनवद्यं युवानः स्वाधियं जनयत्सूदयंच॥ स तेजीयसा मनसा त्वोतं उत शिक्ष स्वपृत्यस्यं शिक्षोः। अग्नं रायो नृतंमस्य प्रभूंतौ भूयामं ते सुष्टुतयंश्च वस्वः॥ अग्ने सहंन्तमा भर द्युम्नस्यं प्रासहां र्यिम्। विश्वा यः॥२९॥

चर्षणीर्भ्यांसा वाजेषु सासहंत्॥ तमंग्ने पृतनासहर् रियर संहस्व आ भेर। त्वर हि सत्यो अद्भुंतो दाता वाजंस्य गोमंतः॥ उक्षान्नांय वृशान्नांय सोमंपृष्ठाय वेधसें। स्तोमैंविधेमाग्नयें॥ वृद्या हि सूनो अस्यंद्मसद्वां चुके अग्निर्जनुषाज्मान्नम्। स त्वं नं ऊर्जसन् ऊर्जं धा राजेव जेरवृके क्षेंष्यन्तः॥ अग्न आयूर्षि॥३०॥

प्वस् आ स्वोर्जिमिषं च नः। आरे बांधस्व दुच्छुनाँम्॥ अग्ने पवंस्व स्वपां अस्मे वर्चः सुवीर्यम्। दधत्पोष रे रियं मियं॥ अग्ने पावक रोचिषां मृन्द्रयां देव जिह्नयाँ। आ देवान् विक्षि यिक्षं च॥ स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवा इहा वह। उपं यज्ञ हिवश्चं नः॥ अग्निः शुचिव्रततमः शुचिविप्रः शुचिः कविः। शुचीं रोचत् आहुंतः॥ उदंग्ने शुचंयस्तवं शुक्रा भ्राजंन्त ईरते। तव ज्योती रेष्य्चयंः॥३१॥

पुरुनिष्ठः पुर्वणीक भराऽभि वयोंभिर्य आयूरंषि विष्रः शुचिश्चतुर्दश च॥14॥॥•[१४]

तृतीयः प्रश्नः

13

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

 ${\sf GitHub:} \quad {\sf http://stotrasamhita.github.io} \quad | \quad {\sf http://github.com/stotrasamhita}$

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/